

Arealanvendelse

Temamøde i Det Grønne Hus 16. september 2024

Der er rift om Danmarks areal. Landbrug, skov, vådområder, kulstofbinding, byggeri og byudvikling, nye virksomheder, veje, solceller, vindmøller, urørt natur, drikkevandsbeskyttelse, vandparkering...

Der er mange ønsker og krav om mere plads. Mange skal samarbejde om at bruge de samme områder til flere formål.

Helhedsbilleder af fremtidens landskab

De mange behov skaber konflikter, og det går ikke an at opfylde dem et ad gangen og vente med de andre, for så er der ikke mere areal til rådighed. Vi er nødt til at danne et helhedsbillede: Hvordan skal det land, vi efterlader til vores børn og børnebørn se ud? Hvis vi tænker os godt om, kan det blive bedre, sundere og smukkere, end det er i dag. Hvis vi ikke tænker os om, kan det blive ufattelig meget dårligere og grimere, sagde projektleder Tage Duer fra tænketanken CONCITO.

- Store arealer bruges til at dyrke afgrøder til at fodre husdyr. Plantebaseret produktion af fødevarer og materialer kan frigøre meget landbrugsareal.
- Store områder skal udtages til skovrejsning, våde enge af kulstofrig lavbundsjord og sprøjtefri områder omkring drikkevandsboringer. Der skal træffes valg mellem bynær skov og natur eller store urørte naturområder.
- I de voksende byer skal der vælges mellem spredning eller fortætning.
- På landet kan forsøge at samle bosætningen i klynger og afvikle noget af den spredte bebyggelse, f.eks. ved vejsiderne.

Landbruget skal levere mad og materialer

Landbruget gik med til det nationale kompromis i den grønne trepart for at undgå kamp om klimaet, drikkevandet, biodiversiteten, skovrejsningen og vandplanerne – og give plads til at udvikle landbrugsproduktionen på langt sigt, sagde Torben Hansen, der er formand VKST, den rådgivende landboforening for Sjælland og Øerne.

Der skal udtages 140.000 hektar kulstofrig lavbundsjord inden 2030 og rejses 250.000 hektar skov inden 2045. Solcelleanlæg vil fylde 37.000 hektar, 150.000 hektar skal reguleres for at mindske udledningen af kvælstof, grundvandsbeskyttelse omfatter 200.000 hektar og 10 procent strengt beskyttet natur svarer til 440.000 hektar.

Men vi skal tænke os om og sørge for at få tingene lagt oven på hinanden, så vi kombinerer forskellige formål på de arealer, vi tager ud, sagde Torben Hansen, for når vi holder

»Hvis vi tænker os godt om, kan det land, vi efterlader til vores børn og børnebørn blive meget bedre, smukkere og sundere end det er i dag.«

Tage Duer, tænketanken CONCITO

»Tænk jer om. Vi skal stadig have en stor landbrugsproduktion, også for at få materialer til fremtidens bygninger.«

Torben Hansen, VKST

»Kommunerne skal være så ambitiøse, de overhovedet kan.«

Morten Fauerby Thomsen, Klimaskovfonden

»Jo længere vi tøver, jo hurtigere skal vi reducere vores udledninger.«

Sebastian Mernild, Syddansk Universitet

op med at pumpe olie og gas op af undergrunden, er der kun ét sted, vi kan få kulstof fra. Det er det, planterne producerer.

Vi skal stadig have en stor, intensiv landbrugsproduktion. Landbruget kommer også til at levere flere byggematerialer, nye materialer og græsproteiner. Og vi skal lagre kulstof i jorden – det er den bedste og billigste form for binding af CO₂ – frem for at rense røg og pumpe CO₂ ned i undergrunden.

Klimaskov kan tjene mange formål

Klimaskovfondens formål er at bidrage til klimaindsatsen gennem skovrejsning og udtagning af lavbundsjord. Fonden giver tilskud og sætter projekter i gang, og tanken er, at fonden skal genopfyldes med bidrag fra virksomheder og borgere, så aktiviteterne kan fortsætte uden yderligere offentlige bevillinger, fortalte chefkonsulent Morten Fauerby Thomsen.

For klimaets skyld er det lige meget, hvor skoven ligger. Men skovrejsning bidrager også til andre målsætninger: Drikkevandsbeskyttelse, biodiversitet, rekreative aktiviteter og tilbageholdelse af kvælstof.

Derfor er det vigtigt at prioritere områderne – i samarbejde med lodsejere, vandværker og virksomheder. Kommunerne spiller en nøglerolle ved at prioritere områderne, så vi kan målrette vores indsats, sagde Morten Fauerby Thomsen.

Det sker ikke af sig selv. For at nå de mål, der er sat i trepartsaftalen, vil de være nødvendigt at kombinere fondens tilskud med bidrag fra andre aktører.

Det går ikke hurtigt nok

Vi skal for alt i verden undgå de selvforstærkende klimaforandringer, som der bliver større og større risiko for jo mere

vi overskrider Parisaftalens mål om en global temperaturstigning på 1,5 og højst 2 grader, sagde professor Sebastian Mernild, Syddansk Universitet. Han sammenfattede den nuværende viden om klimaforandringerne.

Jo længere vi tøver, jo hurtigere skal vi reducere vores udledninger af CO₂ og binde mere kulstof. Men vi gør det ikke hurtigt nok. De globale udledninger stiger stadig, om end lidt langsommere end før. Stigningen skal vendes til et hurtigt fald, hvis vi skal holde os inden for den lille mængde CO₂, vi har tilbage på budgettet, hvis vi vil have bare en fifty-fifty chance for at undgå mere end 1,5 grads global opvarmning. Og det er ikke ret meget mere, vi har til rådighed, hvis vi ønsker sandsynlighed for en opvarmning på højst 2 grader.

Men stærke kræfter stritter imod. Vi kommer til at vinke farvel til Parisaftalen, enten vi vil det eller ej, sagde Sebastian Mernild, der var en af hovedforfatterne til den seneste hovedrapport fra FN's klimapanel.

Europa varmes hurtigere op end gennemsnittet. I Danmark og resten af Nordeuropa får vi en temperaturstigning på 2,5 grader, og for hver grad luften bliver varmere kan den rumme 7 procent mere vand. Vi kan se frem til vådere vintre uden ret meget sne og somre med lange tørre perioder – og så buldrer vandet ned.

For anvendelsen af arealerne betyder det, at vi skal tilpasse både by og land til øget nedbør og oversvømmelser, men også til hedebølger og tørkeperioder. Vi skal binde kulstof i uberørt skov, standse dræningen og begrænse udledningerne fra landbruget. Og vi skal samtænke indsatsen mod voksende nedbør og stigende vand med biodiversitet og næringsstoffer.

Spørgsmål og debat

Deltagerne havde forskellige meninger om virkemidlerne, men var enige om, at arealerne skal anvendes til mange formål på én gang.

Kommunernes rolle

Kommunerne skal være så ambitiøse, de overhovedet kan, sagde Morten Faueryby Thomsen. Uden ambitiøse planer får man ikke tænkt innovative tanker. Og hvis der ikke sker nok, tror jeg at staten kommer til at blande sig gennem det nye trepartsministerium, sagde han.

Tage Duer anbefalede at tage udgangspunkt i, hvordan Køge Kommune vil være i fremtiden, men også sørge for evaluering af indsatserne i dialog med staten, så man ikke havner i blindgyder.

Sebastian Mernild anbefalede at finde de områder, hvor kommunen kan gøre mest – og finde partnere at gøre det sammen med. Ingen kan løse opgaverne alene, sagde han.

Kulstof skal produceres af planterne

Samfundet får brug for meget kulstof, og det skal vi have planterne til at producere. Derfor er jeg ikke enige med Sebastian Mernild om, at vi skal have uberørt skov i stedet for produktionsskov. Vi er heller ikke enige om at ophøre med at dræning. Mineraljordene skal vi fortsat dræne, så de kan opsuge meget vand. Og vi skal have vandet til at løbe tilstrækkeligt hurtigt i vandløbene, sagde Torben Hansen.

Mange målsætninger

Man kan frygte, at treparten ender med, at man gør det, der er billigst. Men den kunne også give mulighed for at realisere nogle mere vidtgående planer, f.eks. om grundvandsparker. Hvordan ser I på det, spurgte Niels Rolskov.

Det kommer an på målsætningerne. Hvis vi skal levere på de udfordringer, Sebastian tegnede op, kan det godt være, at det handler om hvor vi kan få mest for pengene. Hvis målet er at man samtidig skaber et attraktivt område at bo i, kan det godt være en smule dyrere, svarede Morten Faueryby Thomsen.

Kommunerne skal ud og få plantet mere skov, men når de møder borgerne, kommer alle de andre behov også frem. Så kommunerne skal operere med mange flere målsætninger end trepartsaftalens, sagde Tage Duer.

Samfundsøkonomiske beregninger

Vi skal løse en samfundsopgave, og landbruget skal i højere grad blive arealforvalter. Jeg lytter mig til, at vi skal arbejde for 30 procent mere natur, heraf 10 procent stærkt beskyttet, sagde Jonas Bjørn Whitehorn. Cirka 12 procent af landbruget skal skifte arealanvendelse. Det er en ret overkommelig opgave, mente han.

Ja, vi skal prissætte nytteværdien af de goder, vi kan opnå i landskabet, og etablere nye forretningsmodeller som gør, at arealernes ejere kan få betalt deres ydelser til samfundet, sagde Tage Duer.

Kan man standse byspredningen?

Hvor stor en blodstørtning ville man få i Køge Byråd, hvis man foreslog en halvering af den planlagte udvidelse af bolig- og erhvervsarealer, spurgte Tage Duer.

Hver gang vi udvider, løber min mailboks fuld af protester, men det er jo måden, man kan vokse på som kommune, svarede Jonas Bjørn Whitehorn.

Det er politisk sprængstof. Det er jo en stærk kraft i en kommune at opnå udvikling på den måde. Selv om færre lever i kernefamilier, vil man have mange flere parcelhuse. At udfylde huller i de gamle byområder går mere i den rigtige retning, sagde Niels Rolskov.